

**Љубиша М.
Деспотовић^[1]**

Институт за политичке студије
Београд (Србија)

Вања Н. Глишин^[2]

Универзитет у Београду
Факултет политичких наука
Београд (Србија)

УДК 327:911.3(497.1)"19/20"
327.8(497.1:73)"19/20"
Оригинални научни рад
Примљен: 27.10.2021.
Прихваћен: 02.12.2021.
doi: 10.5937/napredak2-34618

Геополитички разлози разбијања Титове Југославије у контексту међународне хегемоније САД

Сажетак: У раду ћемо изнети главне геополитичке разлоге за стварање Краљевине СХС – Југославије, и пратити њихово дејство до момента када су ти исти разлози, али сада у супротном смеру, довели до одлуке неоатлантиста да Брозова СФРЈ буде ликвидирана као државна творевина и геополитички пројект сила Антанте. Процес разбијања СФРЈ ишао је брзо и одлучно, уз наметање нових геополитичких интереса неоатлантизма и спољнополитичких приоритета тада новог хегемона у монополарном политичком поретку, управо насталом након рушења биполаризма, који је светском сценом доминирао више од четири деценије. Сви назначени процеси дешавали су се у фази акцелиране геополитичке трансгресије САД како у зонама постсовјетског поретка моћи, тако и на територијалном ареалу постјугословенског геополитичког експеримента, узрокујући свеукупно државно, демографско, територијално, идентитетско, језичко-културно и економско сакаћење Срба на том простору.

Кључне речи: геополитика, СФРЈ, неоатлантизам, Срби, савремени међународни односи, хегемонија

Увод

Двадесети век био је период великих војних превирања и геополитичких надмудривања, што се одразило на нестајање империја почетком века и стварање нових држава и нација крајем века. Из садашње перспективе, анализирајући историјске процесе у различитим регионима света, примећујемо континуитет

англосаксонских геополитичких доктрина и геополитичку доследност Велике Британије и Сједињених Држава, које су, пратећи смернице истакнутих геополитичких теоретичара попут Алфреда Мехена (Alfred T. Mahan), Николаса Спајкмена (Nicholas Spykman) и Халфорда Макиндера (Halford Mackinder), оствариле пројектоване циљеве (Despotović, Glišin, 2020). Свака од геополитичких смерница

[1] despotlj@stcable.net

[2] glisinvanja2@gmail.com

јасно је опонирала геополитичким циљевима германског и руског фактора, а успешност таквог деловања крајем XX века показало је стварање америчке хегемоније у униполарном светском поретку.

Балкански простор својим „геополитичким магнетизмом привлачи глобалне и регионалне силе због чега је тешко замислити да се важне локалне одлуке могу донети без уплитања страног фактора (сила победница), који ће те одлуке дефинисати према личним интересима“ (Despotović, Glišin, 2021a, str. 15). Услед вишевековних историјских процеса, Балкан је добио улогу граничне зоне (религијска, војна, империјална и цивилизацијска), али је кодиран и као празна земља (*terra nullius*), намењена за територијалну и војну експанзију великих и регионалних сила, што сведочи о тешком историјском искуству народа који обитава на овом простору. Своју трансверзалну улогу Балкан испољава и током XX века, као простор који се налази на размеђи три континента (Европа, Азија и Африка) и посредством ког су трансгресирале и регресирале различите империје током историје. Паралелни и испреплетени интереси регионалних и глобалних сила стварају геополитички чвор на овом простору, што се најјасније читава у XX веку. Германски фактор настојао је да правцем северозапад–југоисток, преко Балкана, дође до Блиског и Средњег истока, док је турски (исламски) фактор ишао супротним смером, југоисток–северозапад, ка срцу Европе. Руски вектор пројектован је правцем североисток–југозапад, ка Средоземљу и топлим морима, док су Велика Британија и

Сједињене Државе настојале да потисну руски утицај вектором југозапад–североисток, али и да ставе под контролу германски фактор и друге потенцијалне активности европских држава (Despotović, Glišin, 2021, str. 314–315). Ватикан је, између осталог, имао јасан вектор запад–исток, то јест потискивање православља и ширење римокатоличанства ка истоку. Дакле, значајан утицај на локалне политичке процесе и осцилације имале су регионалне и глобалне силе, које су, неретко, непринципијелном и двоструком политиком управљале процесима на Балкану, поштујући искључиво своје интересе.

На основу наведених геополитичких смерница можемо знатно јасније сагледати историјске процесе на Балкану, конструкције и деконструкције држава и нација, али и спознати ко и због чега подстиче и генерише нестабилност и ратове на овом простору. Две геополитичке конструкције, Краљевина СХС односно Краљевина Југославија и ФНРЈ представљају јасне примере.

Геополитички конструкти XX века – КЈ и ФНРЈ

Краљевина СХС, која је формирана као држава 1. децембра 1918, недуго затим била је преименована у Краљевину Југославију. Између осталих историјско-политичких разлога (Екмећић, 1989, 2014, 2017; Bataković, 2018; Mitrović, 2018), који су допринели њеном државном формирању, примарни узроци настанка тицали су се јасних циљева и важних интереса сила Антанте. Њихова намера била је

потпуно јасна, желели су да формирају државну творевину која ће бити у стању да испуни базичне задатке свог геополитичког конституисања, а истовремено да је учине довољно политички нестабилном, национално сукобљеном и државно неефикасном на унутрашњем плану да буде погодна за државно растројство, политичку демонтажу или војни слом (све у зависности од конкретних историјских околности) када се геополитичка потреба за тим буде појавила. Силе Антанте извршиле су њеним формирањем својеврстан геополитички експеримент и направиле једну провизорну државну творевину с ороченим роком употребе којој су наменили бројне задатке. С једне стране, формирана држава мора да послужи геополитичкој сврси која јој је намењена, а с друге стране, да буде погодна да брзо нестане, односно да се, у зависности од потреба, ликвидира. Иако је доживела брзи војни и политички слом под чизмом нациста након Априлског рата 1941, територијално издељена и окупирана, она је, барем у међународноправном смислу, преживела Други светски рат, да би коначно била државно ликвидирана формирањем Брозове ФНРЈ.

Идентични геополитички разлози, односно политички планови, постојали су и након Другог светског рата када је одлуком Савезника, а пре свега политичком вољом Винстона Черчила и подршком Титу и његовом партизанском покрету (Dević, 2021) (када говоримо о силама са Запада, мислимо на атлантисте), формирана Федеративна Народна Република Југославија, чији су главни геополитички задаци остали исти, само у другачијем геополитичком

контексту. Совјети су загосподарили виталном геополитичком зоном Римленда и формирањем Варшавског пакта у великој мери су преузели примат на простору Прибалтика, Средње Европе и Балкана, изузев управо у Брозовој Југославији, ефикасно контролишући овај, за атлантисте необично важан геополитички ареал. И ова државна творевина биће разбијена у крвавим верско-грађанским ратовима (БиХ и Хрватска), када су, након рушења Берлинског зида, уједињења Немачке и државне дисолуције СССР-а на ред дошли и државно-територијални простори бивше СФРЈ. Важни геополитички разлози који су је одржавали у политичком формату две различите режимске и идеолошке формације (лични режим власти Карађорђевића у окриљу монархије и тоталитарни режим власти Јосипа Броза у оквиру комунистичке републике) кардиналним променама у геополитичком контексту довели су до тога да она изгуби на значају. Као некада важан геополитички пројекат западне геополитике, морала је да нестане са светске историјске позорнице. Од посебних односа које је Југославија имала са Сједињеним Државама крајем четрдесетих година, укључујући кредите у замену за југословенску неутралност и војне капацитете за одвраћање снага Варшавског пакта од Западне Европе, до позиције да постане „непотребна за виталну безбедност САД“ није прошло много (Vudvord, 1997, str. 108). Потреба за њеним даљим државним егзистирањем потпуно је престала управо из истих оних геополитичких разлога из којих је и формирана, само са супротним политичким значењима.

Геополитички разлози који су пресуђујуће допринели формирању Југославије

Формирање државе у територијалним оквирима и с државним габаритима каква је била Југославија није могло да се оконча без спољно-политичког утицаја тада сила победница, које су умеле да мисле „просторно“. Пратећи геополитичку логику и узимајући у обзир историјске чињенице, извели смо пет разлога који су пресуђујуће допринели формирању Југославије.

Први разлог, потреба *баражирања интереса њерманског фактора* у његовом сталном настојању да се територијално шири у два правца: ка истоку (правац ка Русији; *Drang nach Osten*) и ка југоистоку у правцу Медитерана и Блиског истока (идеја Багада; *Drang nach Sudosten*), који је државно и војнички ишао преко јужнословенских територија, а нарочито оних које је насељавао српски народ. Дакле, циљ је био да се онемогући стварање *Mitteleurope* (Средње Европе), која би, према Фридриху Науману (Friedrich Naumann), требало да буде геополитичка целина окупљена око Немачке. Идеја је била да Средња Европа обухвати простор од Балтичког мора до северног дела Јадрана, и да као таква постане својеврсна континентална, телурократска целина смештена између Запада и Истока (Orel, 2012; Proroković, 2014; Despotović, Glišin, 2021). Наведена пројекција укључивала је и југословенски простор, због чега су атлантисти и тражили одговарајуће решење за обуздавање Немачке. „Тек када се лорд

Киченер након Анексионе кризе 1908. уверио да је на Босфору Немачка опаснија од Русије, западне државе подржавају увећавање српске нације и стварање њене јединствене државе. Тако су привремено створили Југославију 1918. као државу у којој ће Срби бити природно уједињени, а Русија изгубити могућност да их искористава“ (Екмеџић, 2002, стр. 404). Тако је створена „јединствена југословенска држава као брана Немачкој“ (Екмеџић, 2014).

Други разлог је *изградња „санитарног кордона“* и заштита од тзв. бољшевичке опасности. Само годину дана од Октобарске револуције у Русији, на Версајској мировној конференцији, следећи геополитичке теорије Хелфорда Макиндера, силе победнице створиле су санитарни кордон од земаља Централне и Југоисточне Европе, у простору тзв. *интермаријума*, који је обухватао два правца – од Балтика до Црног мора и од Балтика до Јадрана. У састав пројектованог коридора ушли су Пољаци, Бохеми (Чеси и Словаци), Угри (Мађари), Јужни Словени (Срби, Хрвати и Словенци), Румуни, Бугари и Грци. Према Макиндеру, негермански народи између Балтика и Медитерана појединачно не могу да остваре значајну улогу, али уколико се интегришу у један стратегијски кордон, могли би да одиграју пресудну улогу у обуздавању Русије и контролисању Великог континента (Mackinder, 1942, стр. 115). Дакле, формирањем Краљевине Југославије биле би неутралисане могућности ширења револуције на простору чија је географска екстензија била већа од хиљаду километара и који је покривао врло осетљиву контактну зону југоистока Европе,

односно Балканског полуострва. Такође, њена улога у очувању империјалних интереса САД, Велике Британије и Француске била је значајна, посебно јер је реч о трансконтиненталној и трансрегионалној зони и месту на ком се укрштају важни коридори (Despotović, Glišin, 2021a).

Трећи разлог је *несмејано њрозелитијско деловање Ватикана*, који је кроз форму тзв. католичке акције убрзано радио на финансирању за њега више важних процеса. У првом кораку, настављање интензивне *конфесионалне конверзије* Срба православца у римокатоличанство, затим *национална конверзија* Срба римокатолика у хрватство и, напослетку, отимање преко језика и културе територија на којима ти Срби живе. Карлхајнц Дешнер (Karlheinz Deschner), пишући о политици римских папа у XX веку, наводи да су „дела усташа била дела католичке цркве, далеко мање условљена биолошки, расом, него управо хиперконфесионално. Хтело се, заправо, поновно успостављање старог, папи вазалног, хрватског краљевства, истребљење свих туђих верских елемената и поседовање једног 'чистог народа'“ (Dešner, 2021). Наставак тих планова уследиће у Брозовој Југославији и спроводиће се процесом изградње идентитетског инжењеринга синтетичких нација као договорних нација, да би био довршен експресним признавањем Словеније и Хрватске независности, коју је, пре свих, предводио Ватикан уз здушну подршку СР Немачке. Према америчким запажањима, Ватикан је подржавао Немачку, да би тим путем „извршили експанзију на рачун православља.

[...] Бискуп Махнич, идеолог Католичке цркве, писао је да ће у условима када је пала Русија, Хрвати превести православне у католичанство и створити један 'Исусов овчињак'“ (Екмећић, 2017, стр. 372). Циљ су биле конфесионална и национална конверзија Срба, као и искључивање Русије са Балкана. На тај начин Ватикан је затворио круг и уз помоћ атлантиста створио две нове римокатоличке државе.

Четврти разлог је стварање простора за *ефикасну контролу српској њолиитичкој и националној фактиора* у оквирима Краљевине (касније још ефикасније у Титовој Југославији) преко словеначког и хрватског политичког утицаја, притисака и константне политичке дестабилизације земље, кроз стално територијално узмицање и идентитетску регресију српског фактора. Овоме је умногоме допринео „системски аутошовинизам код Срба као синдром националне ентропије“. Реч је о процесу који се развијао у неколико фаза. Прво, системски аутошовинизам у Краљевини Југославији почиње наметањем „политичке идеологије југословенства“, која подразумева „културно-политички концепт заснован на извесним језичко-културним и органицистички схваћеним сродним особеностима тзв. троименог народа, које ће након фазе заједничког фузионисања постати једна југословенска, синтетичка нација“ (Despotović, 2019, стр. 12). Друга фаза системског аутошовинизма јавља се у Брозовој Југославији, када су се потенцирали „братство и јединство“ и стварање више мањих синтетичких нација (Хрвати, Словенци, Црногорци, Македонци и Муслимани). Дакле, „политика титоизма“

68 | имала је за циљ фрагментацију и деструкцију српских националних територија, што и данас има катастрофалне последице по српски народ и државу (Despotović, 2019, str. 16–19). Наведене политике „интегрално југословенство – титоизам – глобализам“ проузроковале су следеће: 1) одустајање од српског становишта у ком су српски национални интереси примарни и давање преимућства интересима регионалних и глобалних сила, потпуно супротно етосу геополитике светосавља; 2) одустајање од очувања српске државности и територијалног окупљања Срба у један српски државно-правни оквир, који би се у филолошким координатама могао кодирати као природна Србија; 3) одустајање од идеје економске суверености и стабилног привредног развоја; 4) одустајање од српске демографске обнове; 5) одустајање од консолидације српског националног идентитета и интегралне српске културне политике и 6) одустајање од насушне политике одбране српства како на просторима матице Србије, тако и у остатку српских земаља (Despotović, 2019, str. 10–11).

Пети разлог, ширење даљег *неповерења према српском националном фактору* који се и споља мора контролисати, јер је, према ранијим, већ успостављеним геополитичким стереотипима и митовима сматран *главним геополитичким ојоненџом* западних геополитичких интереса на простору југоистока Европе. Уз то је, због конфесионалне и словенске блискости с Русима, сматран дублером руских интереса на Балкану, односно балканским малим Русима, и заступником њихових интереса на овим просторима и сл. Поменуте

геополитичке стереотипе ситуирамо у две димензије. Прва је „пројектована у позицији Србије као ’балканског експонента’ руских интереса на овом простору“. Друга димензија приказује словенску (русофобија и србофобија на Западу), православну (страх од православља) и идеолошку (бољшевичко-комунистичка опасност) везу две земље и представља Србију као „сарадника у покушају руског освајања западних територија *Rimlanda*“ (Despotović, 2019, str. 71). Дакле, таласократске силе нису хтеле да дозволе да се стварањем Југославије оформи православно језгро и снажна држава на српским темељима, већ „формирају једну верски и национално хетерогену државу, која је осим улоге Санитарног кордона, вршила улогу *обуздавања српској чиниоца*“ (Despotović, Glišin, 2021a, str. 20). Верски и национално хетерогена држава погодно је тле за генерисање нестабилности, што су велике силе користиле када год је требало да остваре своје интересе. На тај начин су таласократске силе отклониле опасност на коју је указивао Роберт Ситон-Вотсон (Robert Seton-Watson), „да ће, након нестанка Аустроугарске, стварање велике, уједињене српске државе представљати латентну опасност од руске доминације овим регионом у будућности услед историјских веза, заједничких словенских обележја и православне вере“ (Bataković, 2018, str. 69–70).

У обе Југославије ови разлози егзистираће с већим или мањим потенцирањем неких од њих у зависности од историјске фазе и конкретних потреба вођења спољне политике атлантиста и задовољења њихових главних геополитичких интереса.

Љубиша М. Деспотовић

Вања Н. Глишин

Геополитички разлози разбијања Титове Југославије
у контексту међународне хегемоније САД

фото: depositphotos.com

| 69

Разлози који су пресудно утицали на разбијање Титове Југославије

Пођимо истим редоследом у навођењу узрока због којих је Југославија као геополитички експеримент била буквално ликвидирана као државна творевина. Разлози су врло јасни и транспарентни уколико доследно пратимо њихову историјску и геополитичку логику.

Први разлог, уједињењем две Немачке након рушења Берлинског зида формирана је тзв. велика Немачка, под именом западне

варијанте, дакле Савезна Република Немачка. Још након Другог светског рата *немачка нација је сављена под контролу савезника* – на Западу, под директном контролом САД, с бројним војним базама на терену и Основним законом који је до данас вршио улогу устава Немачке, а на Истоку, под строгом контролом Совјетског Савеза, прво преко полука комунистичке власти, а онда и Варшавског пакта. Дакле, германски фактор стављен је под контролу и тиме је први разлог почетком деведесетих година престао да буде релевантан. Поготово

након уједињења, јер је сав простор стављен под паску САД и НАТО пакта. Германски фактор постао је, дакле, узданица неоатлантиста против Руске Федерације, а не реметилачки фактор и стална опасност за изазивање нових ратних сукоба глобалних размера, као у два светска рата. Економски хегемонизам Немаца унутар ЕУ само је добро дошао, јер су преко њене снажне привредне улоге лакше контролисали остале европске „партнере“, а њену неоспорну економску моћ користили као маљ, тј. као важан аспект тзв. тврде моћи или условљавање за наметање политичких решења која су била интерес Запада. Србија је то посебно осетила када је у питању косовска независност као политички услов даљих евроатлантских интеграција.

Други разлог, није више било *пошребде за одржавањем саниитарној кордона* јер је кроз синхрону геополитичку акцију државном дисолуцијом нестало СССР и расформиран Варшавски пакт. Западни атлантисти на челу са САД врло брзо су без опаљеног метка и с мало потрошених долара загосподарили западном зоном Римленда (Приблатик, Средња Европа, преко 80% бивше СФРЈ, као и црноморске обале експресним учлањењем Румуније и Бугарске у евроатлантске структуре (најпре НАТО, а затим и ЕУ). Готово читав простор тзв. интермаријума (сем српских земаља) био је у зони директног утицаја западног хегемона – САД, у оба своја правца трансгресије према Црном мору и према Јадрану. „Западни зид није пао“, рекао је Ерве Живен (Herve Juvin), указујући тиме на атлантистичку политику почетком XXI века, која је добила нешто другачији облик (Živen, 2019).

У време постојања ФНРЈ, односно касније СФРЈ, улога Брозове Југославије била је стога геополитички још важнија за атлантистички Запад. Након сукоба са Информбироом, односно са Стаљином, Јосип Броз је у договору са Вашингтоном направио низ корака који су Југославију ставили у функцију интереса НАТО пакта и атлантиста. На тај начин је отворен пут за политичку сарадњу и потписивање војног споразума са НАТО чланицама Турском и Грчком. Тако је Титова Југославија, према мишљењу појединих истраживача, искорачила ка НАТО пакту и једном ногом готово да је постала чланица. Оваква политика Јосипа Броза била је награђена бројним економским, финансијским и војним трансшама помоћи као знак подршке и благонаклоног односа Вашингтона према таквој политици (Vogetić, 2000). Без обзира на то што је Броз више пута мењао спољнополитичку оријентацију земље од Истока до Запада, осциловање његове државе између Москве и Вашингтона остаће доминантно обележје све време њеног државног трајања (Despotović, Glištin, 2021a, str. 25). Као осцилујућа регионална сила, СФРЈ је ипак таквом политиком дискретне политичке дистанце према Москви била довољно поуздан партнер Западу у спровођењу геополитичке оријентације постепеног повратка Римленда под своју контролу (Despotović, Glištin, 2021, str. 439).

Трећи разлог, Ватикан је готово завршио процесе *верско-националне конверзије*, и тријумфално прогласио формирање две *par excellence* римокатоличке државе Словеније и Хрватске. У време Брозове Југославије, Ватикан је снажно подржавао и акцелирао процесе формирања идентитета синтетичких нација,

јер се тиме убрзано крунио национални корпус Срба како идентитетски, тако и територијално, демографски, културно-језички, економски, војно и сл. Осим наведеног, било је неопходно омогућити Ватикану да неометано настави свој црквени прозелитизам у православном конфесионалном окружењу и доврши задњу фазу претварања Срба римокатолика у Хрвате (Despotović, 2019, str. 298). Дакле, и са становишта интереса Ватикана, Југославија је одрадила веома важан процес верско-конфесионалне сепарације у првој фази и идентитетске хомогенизације нових синтетичких идентитета у другој фази, наравно све на штету српског национа. С тим у вези, стварање и деструкција Југославије уклапа се у „шири и целовитији пројекат глобалне геополитичке доминације Ватикана“ (Despotović, 2019, str. 260) и стварања јединственог католичког поретка у свету (Аврамов, 1998, str. 119). Ватиканска геополитичка игра стрпљиво је реализована током XX века „од подстицања лингвистичке отимачине и преваре, перфидног деловања у оквиру концепта тзв. католичког цивилног друштва, прозелитизма, унијаћења, па и отворене подршке злочиначким акцијама хрватских усташа у Другом светском рату до подршке Туђмановом режиму почетком деведесетих година“ (Despotović, 2019, str. 260).

Четврти разлог је такође нестао. *Српски национални и политички фактор и даље ће бити ефикасно контролисан*, али сада без потребе постојања заједничке државе која је у том сегменту послужила као политички кишобран и национални инкубатор за стварање нових псеудонација (Бошњаци, Црногорци, Македонци и сл.) уз национално већ формиран

словеначки и хрватски идентитет. Није се овде радило само о Римленду и *Intermariumi*, већ о потреби атлантиста (као и Антанте пре тога) да у државном контексту Брозове Југославије наставе још снажнију контролу српског политичког фактора преко Хрвата и Словенаца, а касније да бољшевичким идентитетским инжењерингом створе синтетичке нације од Црногораца и Македонаца, а мало касније и од Срба Мухамедове вере (Despotović, 2019, str. 280), које су кроз верску припадност подигли на национални ниво проглашењем Муслимана за нацију. Осим фрагментације и уситњавања српских територија и српског националног корпуса у корист синтетичких нација, створене су и национално одрођене елите, које служе као „потпора владајућим идеолошким обрасцима – прво интегралном југословенству, онда титоизму, а данас глобализму, наносећи несагледиву штету свеукупним интересима свог народа, држави и култури“ (Despotović, 2019, str. 25). На тај начин остварен је један од најважнијих циљева у оквирима двеју Југославија, с јасном визијом да он опстане и када КЈ, а потом СФРЈ нестану.

Пети разлог, остао је геополитички егзистентан. Срби се и даље сматрају главним геополитичким опонентима Запада на овом простору, али у промењеном геополитичком контексту, који је омогућио њихову некажњену медијску сатанизацију, територијално сакаћење, идентитетско прекомпоновање, конфесионално узмицање, државну деструкцију, политичку дестабилизацију, језичко-културну миноризацију и сваку другу врсту политичког и економског кажњавања. Отимане су нам вековне територије и поклањане њиховим трабантима на

72 | терену, чиме су они награђивани за послушност, а ми кажњавани за „непослушност“. Једноставно, као матична држава Србија је морала постати просторно довољно мала, политички нестабилна, демографски десеткована, војно слаба и економски опљачкана да не би могла послужити као било какав ослонац Србима у окружењу који су остали у новим државоликим творевинама под контролом НАТО пакта и атлантског хегемона, а поготово пружати активан отпор и противљење спровођењу атлантистичких интереса на простору бивше Југославије. Деведесете године прошлог века биле су нарочито погубне по националне интересе Срба, који су, оставши без заштитите у међународној арени, били изложени најсуровијој геополитици деструкције, геополитици сиромаштва и деловању злослутне геополитике идентитета.

Закључак

Посматрајући један историјски период стварања и разарања две Југославије не можемо да застанемо само на претпоставци да су ти

процеси сплет околности у контексту „духа времена“. Из претходних редова јасно се види да је реч о контролисаним процесима конструкције и деконструкције две државе с циљем испуњавања геополитичких интереса сила победница. Иако је стварање југословенске државе представљено као круна српског успеха у рату, јасно је да је реч о опсенарској визији и историји једне утопије чије последице трпимо и данас. Српски народ је у оба процеса, и конструкције и деконструкције две Југославије, претрпео највеће губитке, износећи на својим плећима тектонске промене у међународним односима. Ратови, радикалне смене династија и политичких елита, редефинисање граница, промене државно-правног статуса, окупације и економске и политичке блокаде највише су погодиле српски национ, што је очито и на почетку XXI века. Политика двоструких стандарда и непринципијелности деценијама у континуитету деструише српски народ и државу с циљем ограничавања, а потом и сузбијања српског фактора до нивоа објекта у међународним односима.

References / Литература

- Avramov, S. (1998). *The Trilateral Commission*. Veternik: Idij. [In Serbian]
- Bataković, D. (2018). The Balkan Piedmont: Serbia and the Yugoslav Question. In: *The history of a utopia*. Belgrade: Catena Mundi. [In Serbian]
- Bogetić, D. (2000). *Yugoslavia and the West 1952-1955*. Belgrade: Službeni list SRJ. [In Serbian]
- Despotović, Lj. (2019). *The geopolitics of Svetosavlje*. Sremski Karlovci: Kairos. [In Serbian]
- Despotović, Lj., Glišin, V. (2020). The American militarization of Europe at the beginning of the 21st century as a malignant explication of the continuity of Anglo-Saxon geopolitical doctrine. *Politika nacionalne bezbednosti 2/2020*. Belgrade: Institut za političke studije. [In Serbian]
- Despotović, Lj., Glišin, V. (2021). *Contemporary international relations and geopolitics*. Sremski Karlovci: Kairos. [In Serbian]
- Despotović, Lj., Glišin, V. (2021a). The geopolitical interests and political concepts of the formation of the two Yugoslavias and the reasons for their breakdown. In: D. Antić (ed) *Leskovački zbornik LXI*. Leskovac: Narodni muzej Leskovac. [In Serbian]
- Dešner, K. (2021). *The Politics of the Papacy in the 20th Century*. Belgrade: Catena Mundi. [In Serbian]
- Dević, N. (2021). *For the Party and Tito: The Partisan movement in Serbia 1941-1944*. Belgrade: Službeni glasnik. [In Serbian]
- Ekmečić, M. (1989). *The Creation of Yugoslavia 1790-1918*. Belgrade: Prosveta. [In Serbian]
- Ekmečić, M. (2002). *Essays from history*. Belgrade: Službeni list SRJ. [In Serbian]
- Ekmečić, M. (2014). *The war goals of Serbia 1914*. Belgrade: Filip Višnjić. [In Serbian]
- Ekmečić, M. (2017). *The long movement between slaughter and plowing - History of the Serbs in the new century (1492-1992)*. Belgrade: Evro Book. [In Serbian]
- Mackinder, H. (1942). *Democratic Ideals and Reality*. Washington DC: National Defense University Press. [In English]
- Mitrović, A. (2018). The war goals of the Central Powers and the Yugoslav question 1914-1918. In: *The history of a utopia*. Belgrade: Catena Mundi. [In Serbian]
- Orel, K. (2012). *Central Europe: from idea to history*. Belgrade: Clio. [In Serbian]
- Proroković, D. (2014). *German geopolitics and the Balkans: on the goals of Central European continentalism*. Belgrade: Catena Mundi. [In Serbian]
- Vudvord, S. (1997). *Balkan Tragedy: Chaos and Dissolution after the Cold War*. Belgrade: Filip Višnjić. [In Serbian]
- Živen, E. (2019). *The west wall did not fall*. Novi Sad: Nova Evropa. [In Serbian]

Ljubiša M. Despotović

Institute for Political Studies

Belgrade (Serbia)

Vanja N. Glišin

University of Belgrade

Faculty of Political Sciences

Belgrade (Serbia)

Geopolitical reasons for the break-up of Tito's Yugoslavia in the context of the international hegemony of the USA

74 |

Summary

We will present the main geopolitical reasons for the creation of the Kingdom of the SCS-Yugoslavia and follow their effect until the moment those reasons led to the decision of the Neo-Atlanticists to liquidate Broz's SFR Yugoslavia as a state and geopolitical project of the Entente forces. The process of the disintegration of the SFRY proceeded quickly and decisively with the imposition of new geopolitical interests of Neo-Atlanticism and foreign policy priorities. At that time, a new hegemon in the monopolar political order emerged, following the downfall of bipolarism that had dominated the world stage for more than four decades. All the geopolitical transgressions of the USA, both in the zones of the post-Soviet order of power and in the territorial area of the post-Yugoslav geopolitical experiment, produced a mutilation of the statehood, demography, territory, identity, language, culture and economy of Serbs in the area.

Keywords: Geopolitics, SFR Yugoslavia, Neo-Atlanticism, Serbs, Contemporary International Relations, Hegemony